

Zápis

ze 6. jednání Komise pro spravedlivé důchody (dále jen „KSD“, popř. „komise“), konaného dne 6. září 2019

Přítomni: viz prezenční listina v příloze

Předsedkyně v úvodu omluvila nepřítomnost ministryně a uvedla, že dnešní jednání je posledním na téma „Pečující osoby“, z něhož výstup by měl být projednán na koaliční radě (dále jen „KR“); zdůraznila ovšem, že tím se téma zcela neuzavírá. Jako téma na říjnové jednání určila „Udržitelnost důchodových systémů“.

Zopakovala, která opatření již byla diskutována (zvýšení daňového přerozdělení – k projednání mezi ministryněmi PSV a F; do KR předložit materiál „Fiktivní vyměřovací základy“ (dále jen „FVZ“) pro osoby pečující o osoby závislé; nedoporučeno sdílení vyměřovacích základů mezi manželi) a která dosud ne [FVZ při péči o děti a prodloužení období pro vyloučené doby při péči o děti (dále jen „VD“), přímé navýšení důchodů pečujících].

Připomněla, že na nutnosti řešení dnešního tématu je shoda napříč politickým spektrem, třebaže na způsoby řešení se názory rozcházejí.

Poté blíže okomentovala promítanou prezentaci, konstatovala, že opatření týkající se prodloužení období VD je jednak administrativně náročnější než zavedení FVZ, jednak je komplikovanější z hlediska predikce očekávaného důchodu, a vyzvala k diskusi, především zástupce politických stran; přitom zdůraznila, že jde o návrh opatření pro budoucí, nikoli stávající, důchodce.

P. Martínek požádal o upřesnění, zda FVZ se může týkat péče o závislé osoby i o děti, a zda prodloužení období VD má být do 7 či 9 let věku dítěte.

Předsedkyně zopakovala, že FVZ při péči o závislé osoby je již na úrovni KSD schváleno, takže dnes se projednává toto opatření i při péči o děti, a prodloužení VD do 7 či 9 let je technická, která bude předmětem jednání na KR.

P. Dolejš za svou osobu preferoval FVZ před prodloužením VD; z důvodu fiskální omezitelnosti by začal spíše na úrovni „60 % průměrné mzdy“, ale bude-li sazba zvýšena, nebude proti.

Předsedkyně reagovala tím, že výše FVZ bude určena s přihlédnutím ke střednědobému výhledu státního rozpočtu.

P. Martínek se chtěl ujistit, zda FVZ se bude přičítat k případnému souběžnému skutečnému příjmu.

P. Machanec to potvrdil, ovšem s tím, že ve II. opatření (tj. prodloužení období VD) toto neplatí (VD se vyloučí vždy).

P. Hrnčíř preferoval (u FVZ) 60 – 80 % průměrné mzdy.

P. Bauer avizoval, že doporučí, aby se na KR objevila obě opatření – charakterizoval je tak, že FVZ je dražší, ale efektivnější, zatímco prodloužení VD je levné, ale administrativně náročné.

Předsedkyně upozornila, že KSD je poradní orgán ministryně, a proto má ministryně i nadále volbu, jaké návrhy k projednání v KR předloží.

P. Bauer pouze upřesnil, že je třeba důsledně odlišovat komplexní řešení od dílčích změn, přičemž zopakoval, že pokud se chce řešit diskutovaný problém (tj. lépe zohlednit péči), je třeba brát v úvahu obě varianty.

P. Sklenák podpořil obě varianty, přičemž zhodnotil, že FVZ je lepší. Současně však nastolil vedlejší, i když důležitou otázku: jak řešit stávající důchodce, neboť nelze řešit budoucí odděleně od současných.

Předsedkyně upozornila, že uvedená projednávaná témata se týkají budoucích důchodců – aplikace FVZ i prodloužení období pro VD je pro stávající důchodce prakticky neproveditelné.

P. Š. Jelínková doporučila počítat s oběma opatřeními, neboť každé míří na jiný segment. Oproti jiným však doporučuje FVZ v co nejvyšší částce, neboť funkce průběžného pilíře je nezpochybnitelně vysoce důležitá, a dané opatření podporuje vícečetné rodiny.

P. Koliba konstatoval, že v současném systému se nůžky mezi vysokými a nízkými důchody rozevírají, což není spravedlivé. Proto podpořme vícedětné rodiny a pracujme s oběma variantami.

P. Hilšer doporučil pracovat s oběma variantami, ovšem s ohledem na státní rozpočet.

P. Škaloud upozornil, že se jednání KSD účastní poprvé (zastupuje p. Vystrčila), takže nemá vyhraněný názor. Položil spíše otázky, jak se KSD vyrovnala s tím, že muži pobírají důchod kratší dobu, a na co ČR poskytuje větší část HDP než jiní, když podle zprávy OECD ČR poskytuje 8 % HDP na důchody, zatímco jiné státy více.

Předsedkyně upozornila, že tyto otázky přesahují rámec KSD.

P. Matoušková rovněž doporučuje rozpracovávat obě opatření.

P. Bauer ještě upozornil, že je třeba rozlišovat podstatu projednaného a následných interpretací (což je ovšem při počtu členů KSD poměrně pochopitelné); zopakoval rovněž, že je třeba, aby KR projednala obě opatření.

Předsedkyně upozornila, že za 30 let nebyla připravena žádná reforma, což jde ovšem na vrub politiků.

P. Martínek upřesnil, že je třeba obě opatření skloubit.

P. Potůček vítá, že předložené návrhy podporují zabezpečovací funkci systému oproti pojistnému principu. Následná diskuse o udržitelnosti nesmí být založena jen na udržitelnosti ekonomické, ale i sociální (z hlediska soc. smíru). Ve výčtu příčin

rozdílů mezi výšemi důchodů mužů a žen mu chybí údaj, že ženy mají nižší „základní“ důchod při přiznání, a proto se při současném způsobu valorizace (procentní výměra o stejný počet procent) vytvářejí a prohlubují rozdíly s rostoucím věkem.

P. Hutař upozornil, že řada osob v důchodovém věku nemusí mít nárok na důchod, protože nebude splňovat podmínku potřebné doby důchodového pojištění (t. č. 35 let).

Předsedkyně k tomu uvedla, že obdobný námět přišel z různých zdrojů, takže např. zkrácení potřebné doby bude obsahem projednávání systémových změn.

P. Zelený konstatoval, že cílové skupiny se budou překrývat jen z menší míry; zhodnotil však kladně, že druhé opatření vychází vstříc současnému trendu rozšiřování zkrácených úvazků.

P. Jahoda upozornil, že tento trend podporuje i první opatření. Dále upozornil na statistickou metodu výpočtu dopadů, neboť ty byly počítány podle důchodů přiznaných v roce 2017 – týkaly se tedy žen narozených v letech 1955 až 1958, tedy s dětmi převážně narozenými před rokem 1986: dopady jsou tedy nepochybně jen částečně zohledňující skutečný stav; a *gender pay gap* byl před rokem 1990 jistě jiný.

P. Machanec odůvodnil metodu (za rok 2017 jsou k dispozici kompletní údaje) a příjmy v období před rokem 1986 byly dodatečně modelovány – nepřesnost je tedy daleko menší, než kdyby bylo období před rokem 1986 pomínuto. Dále byly provedeny testy robustnosti výsledků. U těchto testů MPSV odhadovalo vliv opatření na výši důchodu na základě výsledků studie CERGE 2015¹. Předpokládáme však, že ani při změně trhu práce v budoucnu by náklady neměly růst násobně.

P. Vostatek uvedl, že obě opatření jsou málo systémová – argumentuje-li se systémy v Německu, Rakousku a Slovensku, ve všech případech jsou výše důchodů odvislé od příjmů dané osoby (v Rakousku přímo, v NSR a SR prostřednictvím bodového systému). Navrhovaná opatření do zdejšího systému nepatří – bude-li ovšem přijat bodový systém, bude p. Vostatek hlasitě „pro“.

K dotazu p. Matějčička (ohledně péče do 3 let věku) předsedkyně ubezpečila, že o zkrácení zápočtu doby péče o děti ze 4 na 3 roky se neuvažuje.

Hlasování o prvních dvou návrzích skončilo takto:

1. Komise doporučuje ministryni PSV postoupit k projednání v koaliční radě záměr „Fiktivní vyměřovací základy“

+	-	Z
29	4	1

¹ Rozdíly ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině, Pytlíková M.

2. Komise doporučuje ministryni PSV postoupit k projednání v koaliční radě záměr „Aplikace vyloučených dob od 4 do 7 až 9

+	-	Z
27	4	3

P. Bauer uvedl, že v PSP kritizoval, že KSD řeší pouze dílčí, nikoli systémové věci. Tázal se, jaká bude zpětná vazba z KR, když jednací řád KSD to neřeší. Je vůbec v zájmu KSD vyjadřovat se k valorizaci?

Předsedkyně oznámila, že o těchto záležitostech bude informovat ministryně na příštím jednání. Jinak kdokoli z KSD může předsedkyni navrhnout téma, které může být zařazeno na program.

Druhá část po přestávce se týkala návrhu opatření pro stávající důchodce.

Předsedkyně opět okomentovala promítanou prezentaci a otevřela diskusi.

P. Š. Jelínková preferuje jednoznačně návrh „500 Kč za každé dítě“; výsledek variant s limitem částečně potlačuje zásluhovost, ale uvítali by (tj. KDU) i každé navýšení za každé dítě aspoň do výše průměrné mzdy.

Předsedkyně upřesnila, že v textu návrhu bude formulace o přihlídnutí k rozpočtovým možnostem, aniž by byl explicitně zmíněn limit.

P. Koliba plně nesouhlasí s tím, že limit potlačuje zásluhovost - u 1. varianty nepotlačuje, pouze u 2. ano; má obavu o rozpočet, a proto navrhuje všem stejně, ale jen 250 Kč.

P. Hilšer podporuje variantu 2.

P. Matoušková podporuje varianty č. 2 a 4.

P. Sklenák upozornil, že formulace jsou příliš obecné, např. co je to „vychované dítě“ a jak se bude dokládat.

P. Machanec odpověděl, že se bude u žen vycházet z počtu dětí již uznaných jako vychované pro sníženou věkovou hranici, což bylo již prověřováno při žádostech o důchod a umožňuje automatické navýšení z moci úřední. Připustil, že některá data nejsou zcela spolehlivá, takže „vyčištění“ si vyžádá delší dobu. U mužů by se postupovalo na žádost.

P. Martínek upozornil, že jde vlastně o dvojí bonifikaci ze stejného důvodu: snížený věk a nově i „přídavek“.

P. Bauer podotkl, že se při hlasování zdrží, neboť toto pokládá za systémovou věc.

P. Kasal upozornil, že se hledá spravedlnost, která nikdy nebude stoprocentní. Doporučil též vážené hlasování.

Předsedkyně uvedla, že je připraveno pořadí hlasování, byť podle jiné metody.

P. Dolejš připustil, že hlasovat o záměru možno je.

P. Pernes upozornil, že je zmocněn podpořit jakoukoliv variantu, protože už 5. rokem klesá náhradový poměr; nejlépe by preferoval variantu č. 2.

P. Hilšer upřesnil, že je pro variantu č. 3.

P. Jahoda upřesnil, že nejde o opatření ani tak spravedlivá, jako spíše propopulační: nižší důchodový věk, a proto nižší důchod, je v kontrastu se zvýšením za výchovu dětí a dotázal se na postup u žen, které budou odcházet do důchodu a období péče bude spadat před rok 1986.

P. Machanec dodal, že v prvních letech účinnosti předpokládané právní úpravy bude k těmto situacím docházet, možné přístupy, jak formulovat nové nároky, aby nedošlo k tomu, že péče není zohledněna vůbec, nebo je zohledněna oběma opatřeními již MPSV analyzuje.

P. Holub potvrdil, že určitá duplicita funkcí obou opatření rozhodně bude.

P. Dryml upozornil, že všichni diskutující se obávají nákladů. Konstatoval, že varianta č. 1 zahrnuje nejlépe žen a dal v úvahu 250 Kč za každé dítě.

P. Koliba toto navrhl jako variantu č. 6, tj. subvariantu vůči č. 1.

P. Krebs se tázal, proč zvyšovat důchody žen, které již děti mít nebudou, takže by preferoval opatření ve prospěch vyšší porodnosti.

P. Dryml upozornil, že když nová generace uvidí bonus vůči staré, přizpůsobí se svým chováním.

P. Vostatek dodal, že by měli být bonifikováni i muži, kteří vychovali děti, ale měli „mužský“ důchodový věk.

P. Bauer podotkl, že by se musel vrátit k sněmovnímu tisku 452 vrácenému Senátem (ten bude teprve předmětem opakovaného hlasování v PSP).

P. Lorman uvedl, že odchody do předčasného starobního důchodu jsou ovlivněny tím, že nejsou dostatečně „staří“ prarodiče. Jinak preferuje variantu č. 6.

P. Bílková upřesnila, že pojem „střednědobý výhled“ zahrnuje 3 roky, takže pro rozhodování v hlasování příliš nepomůže.

Hlasování o závěrečných třech návrzích dopadlo takto:

3. Komise doporučuje ministryni PSV postoupit k projednání v koaliční radě záměr „Zvýšení důchodů fixní částkou zohledňující výchovu dětí“ a doporučuje zohlednit při volbě varianty a parametrů rozpočtové možnosti střednědobého výhledu státního rozpočtu

+	-	Z
16	10	6

4. Komise doporučuje zvýšení důchodů diferencovat podle počtu vychovaných dětí

+	-	Z
13	10	9

5. Komise doporučuje zvýšení důchodů realizovat u pečujících osob s vyšší důchodů přibližně do úrovně průměrného důchodu.

+	-	Z
10	16	6

P. Samek učinil dotaz, jaký je tedy závěr ke 3. návrhu.

Předsedkyně konstatovala, že z 32 přítomných s hlasovacím právem 16 členů zvýšení důchodů fixní částkou za výchovu dětí doporučuje – konečné rozhodnutí o předložení koaliční radě je na rozhodnutí ministryně. Jako další termín jednání stanovila 11. říjen 2019 (v 9 hodin na stejném místě), listopadový termín (15. 11.) může být v případě potřeby ještě modifikován.

Zapsal: Voříšek